

Vážený pán
Matej Rodoň
xxx xx XXX

Váš list číslo/zo dňa

Naše číslo
2012/00429-2 OPPS

Vybavuje/
Moravcová

Bratislava
4. 5. 2012

Vec **Odborné stanovisko k odmietnutiu vstupu zdravotne postihnutého zákazníka do klubu**

Vážený pán Rodom,

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (ďalej v texte ako „*stredisko*“) obdržalo Vašu žiadosť, v ktorej sa na stredisko obraciate za účelom získania informácií v súvislosti **oprávnením/neoprávnením odmietnutia vstupu zdravotne postihnutého zákazníka do Vášho klubu**.

Stredisko bolo zriadené zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva (ďalej len „*zákon o zriadení strediska*“). V § 1 ods. 2 a 3 zákona o zriadení strediska sú upravené úlohy strediska, medzi ktoré patrí aj **vydávanie odborných stanovísk vo veci dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania podľa zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon)** (ďalej v texte ako „*ADZ*“), a to na požiadanie právnických osôb alebo fyzických osôb alebo z vlastnej iniciatívy.

Pri spracovaní odborného stanoviska vychádzalo stredisko z medzinárodnej a vnútroštátnej právnej úpravy zákazu diskriminácie, z odbornej literatúry a z vyjadrení poskytnutých žiadateľom.

➤ **Skutkový stav:**

Elektronickým podaním (e-mailom) zo dňa 30.04.2012 ste sa na Stredisko obrátil v súvislosti s vyššie uvedenou možnosťou odmietnutia, resp. neodmietnutia vstupu zdravotne postihnutého zákazníka do Vášho klubu. Vo Vašej žiadosti ste sa chceli informovať v súvislosti s prevádzkovaním Vášho klubu, ktorý nie je usporiadaný pre invalidov na invalidných vozíkoch – vstup do klubu je jedno poschodie po schodoch, nemáte toalety pre invalidov a ak sa klub naplní nie je priechodný pre invalidov na invalidných vozíčkoch.

➤ **Východiská:**

Základným právnym dokumentom, ktorý v Slovenskej republike zakazuje diskrimináciu, je Ústava Slovenskej republiky. Táto obsahuje Listinu základných práv a slobôd a upravuje povinnosti štátu voči svojim občanom a iným obyvateľom. Podľa čl. 12, ods. 1 ústavy „ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach“. Zákaz diskriminácie je podrobnejšie vyjadrený v ods. 2, podľa ktorého sa základné práva a slobody zaručujú na území Slovenskej republiky „všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo k etnickej skupine, majetok, rod, alebo iné postavenie.“ **Zdravotné postihnutie v tejto súvislosti chápeme v rámci pojmu „iné postavenie“.** Z týchto dôvodov nemožno nikoho poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať. Podľa ústavy možno **základné práva a slobody obmedziť len zákonom.** Obmedzenia pritom nesmú ohroziť podstatu a zmysel práv a slobôd a musia byť použité len na ochranu

hodnôt presne uvedených v ústave, napr. verejný poriadok, zdravie, mravnosť, práva a slobody iných. Práva a slobody možno obmedziť len ak je to nevyhnutné v demokratickej spoločnosti.

Dôležitým medzinárodným dokumentom ochrany práv zdravotne postihnutých na pôde OSN je **Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím z roku 2007**. Tento dokument presne definuje pojmy spojené s diskrimináciou z dôvodu zdravotného postihnutia, a zároveň presne špecifikuje osobné, politické, sociálne a kultúrne práva, ktorých naplnenie majú štáty zaručiť ľuďom so zdravotným postihnutím na svojom území. Dohovor tiež ustanovuje Výbor pre práva osôb so zdravotným postihnutím, ktorý má sledovať dodržiavanie dohovoru členskými štátmi. Štáty musia každé štyri roky odovzdávať správy o tom, aké opatrenia urobili na zabezpečenie záväzkov dohovoru. Tieto správy sú následne posudzované Výborom, ktorý vydáva pripomienky a odporúčania pre každú krajinu.

Uvedený dohovor sa zakladá na nasledujúcich zásadách:

- (a) rešpektovanie prirodzenej dôstojnosti, osobnej nezávislosti, vrátane slobody voľby, a samostatnosti osôb;
- (b) nediskriminácia;
- (c) plné a účinné zapojenie sa a začlenenie do spoločnosti;
- (d) rešpektovanie odlišnosti a prijímania osôb so zdravotným postihnutím ako súčasti ľudskej rozmanitosti a prirodzenosti;
- (e) rovnosť príležitostí;
- (f) prístupnosť;
- (g) rovnosť medzi mužmi a ženami;
- (h) rešpektovanie rozvíjajúcich sa schopností detí so zdravotným postihnutím a rešpektovanie práva detí so zdravotným postihnutím na zachovanie vlastnej identity.

V Slovenskej republike je od 1. júla 2004 účinný zákon č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (**antidiskriminačný zákon**), ktorým boli prevzaté do vnútroštátneho právneho poriadku SR smernica Rady EÚ 2000/43/EC o rovnakom zaobchádzaní bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod a smernica Rady EÚ 2000/78/EC, ktorou sa ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani, Smernica Rady 86/378/EHS z 24. júla 1986 o uplatňovaní zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami v zamestnaneckých systémoch sociálneho zabezpečenia, Smernica Rady 76/207/EHS z 9. februára 1976 o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami, pokiaľ ide o prístup k zamestnaniu, odbornej príprave a postupu v zamestnaní a o pracovné podmienky, Smernica Rady 2004/113/ES z 13. decembra 2004 o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v prístupe k tovaru a službám a k ich poskytovaniu.

V zmysle ust. § 2, ods. 1 ADZ dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva v **zákaze diskriminácie o.i. z dôvodu zdravotného postihnutia**.

V zmysle ust. § 2a, ods. 2 a 3 ADZ:

- a) **priama** diskriminácia je *konanie alebo opomenutie, pri ktorom sa s osobou zaobchádza menej priaznivo, ako sa zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou v porovnateľnej situácii*.
- b) **Nepriama** diskriminácia je navonok *neutrálny predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré znevýhodňujú osobu v porovnaní s inou osobou*; nepriama diskriminácia nie je, ak takéto predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax sú objektívne odôvodnené sledovaním oprávneného záujmu a sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takého záujmu.

V zmysle ust. § 3, ods. 1 ADZ každý je povinný dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania v oblasti pracovnoprávných a obdobných právnych vzťahov, sociálneho zabezpečenia, zdravotnej starostlivosti, **poskytovania** tovarov a **služieb** a vo vzdelávaní.

V zmysle ust. § 5, ods. 1 a 2 písm. d) ADZ v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa v sociálnom zabezpečení, zdravotnej starostlivosti, **pri poskytovaní tovarov a služieb** a vo vzdelávaní **zakazuje diskriminácia osôb z dôvodov podľa § 2 ods. 1**. Zásada rovnakého zaobchádzania v **oblastiach prístupu**

a poskytovania o.i. tovarov a **služieb** vrátane bývania, ktoré sú **poskytované** verejnosti právnickými osobami a **fyzickými osobami - podnikateľmi**.

Zo zákonnej definície zásady rovnakého zaobchádzania, z obsahu európskych antidiskriminačných smerníc (transformovaných do nášho právneho poriadku najmä prostredníctvom ADZ) a z existujúcej judikatúry európskych súdov vyplýva, že cieľom predmetnej právnej úpravy má byť ochrana osôb pred nerovnakým zaobchádzaním z určitého dôvodu, ktorý je právnymi predpismi zakázaný ako dôvod nerovnakého zaobchádzania (ako napr. aj zdravotné postihnutie a pod.), tzv. „chránený dôvod“.

Diskriminovať môže aj **ten, kto poskytuje nejaké služby verejnosti**, t.j. napríklad aj majiteľ diskotéky (clubu).

V zmysle ust. § 2, ods. 1 písm. b) bod 1. zákona o ochrane spotrebiteľa **predávajúcim je podnikateľ, ktorý spotrebiteľovi ponúka alebo predáva výrobky, alebo poskytuje služby** alebo jeho splnomocnenec.

Podľa ust. § 4, ods. 8 zákona o ochrane spotrebiteľa **predávajúci nesmie konať v rozpore s dobrými mravmi**. Konaním v rozpore s dobrými mravmi sa na účely tohto zákona rozumie najmä **konanie**, ktoré je v rozpore so vžitými tradíciami a ktoré **vykazuje zjavné znaky diskriminácie** alebo vybočenia z pravidiel morálky uznávanej pri predaji výrobku a poskytovaní služby, alebo môže privodiť ujmu spotrebiteľovi pri nedodržaní dobromyseľnosti, čestnosti, zvyklosti a praxe, využíva najmä omyl, lešť, vyhrážku, výraznú nerovnosť zmluvných strán a porušovanie zmluvnej slobody.

V zmysle zákona o ochrane spotrebiteľa **predávajúci /poskytovateľ služby, nesmie odmietnuť** predat' spotrebiteľovi výrobok, ktorý má vystavený alebo inak pripravený na predaj, alebo odmietnuť **poskytnutie služby, ktorá je v jeho prevádzkových možnostiach**.

ADZ za dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania považuje aj preventívne správanie všetkých subjektov, ktoré sú túto zásadu v oblastiach upravených antidiskriminačným zákonom povinné dodržiavať – teda orgánov štátnej správy, orgánov územnej samosprávy, orgánov záujmovej samosprávy, fyzických a právnických osôb. Preventívne správanie má spočívať v prijímaní opatrení na ochranu pred diskrimináciou, ak je možné prijatie takýchto opatrení požadovať vzhľadom na konkrétne okolnosti a možnosti osoby, ktorá má povinnosť dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania.

Poskytovateľ služby by mal prijať primerané opatrenia pričom sa berú do úvahy finančné možnosti vrátane finančnej alebo inej pomoci potrebnej na prijatie opatrenia. Rovnako je dôležitá aj komunikácia s vlastníkom budovy (aj ním nie ste Vy) o prípadných stavebných / technických zásahoch do stavby.

Aké máte technické a finančné možnosti na realizáciu opatrenia na predchádzanie nerovnakého zaobchádzania, ktoré by umožnilo vozíčkarom vstup do Vášho klubu, Stredisko nie je spôsobilé posúdiť.

Zákon o ochrane spotrebiteľa definuje v §§ 23 a 24 sankčné opatrenia za priestupky, ak by došlo k poškodeniu práv spotrebiteľa. Na priestupky a ich prejednávanie sa vzťahuje všeobecný predpis o priestupkoch.

➤ **Záver:**

Vzhľadom na uvedené skutočnosti je zrejmé, že **odmietnutie zákazníka so zdravotným postihnutím na invalidnom vozíku** je možné len pri preukázaní, že ste ako poskytovateľ služby nemali technické a finančné možnosti na vytvorenie podmienok pre zabezpečenie bezpečného vstupu a pobytu takejto osoby v clube, s prihliadnutím aj ostatných zákazníkov.

Veríme, že sme Vás touto odpoveďou aspoň čiastočne zorientovali v danej problematike. Stredisko je pripravené Vám v prípade Vášho záujmu a v rozsahu svojej právomoci poskytnúť potrebné poradenstvo **súvisiace s porušením zásady rovnakého zaobchádzania** v zmysle ADZ písomne, telefonicky alebo prostredníctvom elektronickej pošty.

S pozdravom

JUDr. Juraj Horváth
výkonný riaditeľ

A